

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 11 april 1921 kl. 4 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i gällande bestämmelser om glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m., ävensom i ämnet väckta motioner.

Närvarande: herrar Röing, friherre Fleming, Sandler, Wohlin, Gustaf Nilsson, Örne, Rosén, Eriksson i Grängesberg, Jonsson i Hökhult, Månsson i Hagaström, Jönsson i Boa, Olsson i Kullenbergstorp, Bärge, Olsson i Ramsta, Johansson i Kullersta, Rune, Johansson i Sölvedal, friherre Barnekow, Heyman och Kant.

I en den 11 februari 1921 dagtecknad, till bevillningsutskottet *Prop. nr 81.* hänvisad proposition, nr 81, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, för riksdagen framlagt följande, av utskottet under *A)* och *B)* återgivna förslag, nämligen att riksdagen måtte

A) besluta sådan ändring av de för tiden 1 juni 1920—31 maj 1922 antagna bestämmelser angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m.,

att perioderna för importprisets beräkning skulle bestå av en kalendermånad, dock att, vad anginge den månad, varunder riksdagens beslut om ändringen delgäves Kungl. Maj:t, importpriset måtte beräknas för del av samma månad,

att vid tullsatsens fastställande avdrag från det inhemska normalpriset icke skulle ske,

samt att maximibegränsning av tullsatsen icke skulle ifrågakomma,

B) fastställa ändrad lydelse av vissa rubriker i tulltaxan i enlighet med vid nämnda protokoll såsom bilaga B fogat förslag att *Bihang till riksdagens protokoll 1921. 7 saml. 18 häft. (Nr 22.)*

tillämpas från och med den dag, ändringarna i bestämmelserna angående glidande tullsats trädde i kraft, till och med den 31 maj 1922.

Motionen
I: 182.

Till utskottet har jämväl hänvisats en inom första kammaren av herr *Heyman* i anledning av förevarande proposition väckt motion, nr 182, vari hemställts, »att riksdagen, med ändring av vad i förevarande proposition föreslagits, nämligen att tullsatsen å havregryn skall utgå med 3 kronor 50 öre per 100 kilogram, i stället behagade provisoriskt fastställa samma tullsats, som gällde under åren 1895—1912 eller 6 kronor 50 öre per 100 kilogram».

Motionerna
I: 55 och
II: 187, I: 117
och I: 183,
II: 180 samt
II: 193.

Till behandling i samband med förevarande proposition har utskottet funnit lämpligt att upptaga följande under motionstiden vid riksdagens början väckta, till utskottet överlämnade motioner, nämligen

1:o två likalydande motioner, nr 55 i första kammaren av herr *Sederholm m. fl.* och nr 187 i andra kammaren av herr *Nilsson* i Landeryd *m. fl.*, i vilka hemställts, »att riksdagen behagade besluta sådan ändring av nu gällande glidande tullsats på vissa slag av spannmål m. m., intagna uti Kungl. Maj:ts förordning nr 567 den 21 augusti 1919, dels att vid införsel till riket under tiden 1 juni 1921—31 maj 1922 av vete, råg eller korn skall, där det i enlighet med nedan givna bestämmelser för den tid, då införseln sker, beräknade importpriset understiger det på sätt nedan sägs bestämda inhemska normalpriset för vete, utgå tull; och skall tullen motsvara skillnaden mellan nämnda importpris och normalpris,

dels att vid införsel till riket under samma tid av mjöl eller gryn av vete, råg eller korn samt vid införsel av malt eller av till tulltaxans rubrik 149 hänförligt bröd skall erläggas en tullsats, som med 75 procent överstiger den för omalet vete samtidigt gällande tullsats, skolande nu ifrågavarande tullsats uttryckas i jämt femtal öre och vid behov avrundas till närmast högre femtal,

dels att förenämnda inhemska normalpris för vete skall för ett år i sänder av den ifrågavarande tiden uträknas av lantbruksstyrelsen i enlighet med de grunder, som finnas angivna i den vid statsrådsprotokollet till Kungl. Maj:ts proposition nr 2 den 2 augusti 1919 fogade bilagan nr 1,

dels ock att ovan omförmälda importpris skall för varje månad, räknat från den 1 juni 1921, beräknas av kommerskollegium och avse medelpriset å utländskt vete fritt banvagn i svensk importhamn under första hälften av närmast föregående månad»;

2:o) två likalydande motioner, nr 117 i första kammaren av herr *Wohlin m. fl.* och nr 183 i andra kammaren av herr *Ericson i Obergam. fl.*, i vilka hemställts, »att riksdagen för sin del måtte besluta att med ändring av Kungl. förordningen den 21 augusti 1919 efterföljande bestämmelser skola gälla, nämligen:

att vid införsel till riket under tiden 1 juni 1921—31 maj 1922 av vete skall, där det i enlighet med särskilt meddelade bestämmelser för den tid, då införseln sker, beräknade importpriset för vete med 25 öre eller mera för 100 kilogram understiger det på sätt särskilt är stadgat bestämda inhemska normalpriset för vete, utgå tull; och skall tullen motsvara hela skillnaden mellan nämnda normalpris och importpris;

att vid införsel till riket under samma tid av råg eller korn skall, där det i enlighet med särskilt meddelade bestämmelser för den tid, då införseln sker, beräknade importpriset för råg med 25 öre eller mera för 100 kilogram understiger det på sätt särskilt är stadgat bestämda inhemska normalpriset för råg, utgå tull; och skall tullen motsvara hela skillnaden mellan nämnda normalpris och importpris;

att vid införsel till riket under samma tid av mjöl eller gryn av vete skall erläggas en tullsats, som med 75 procent överstiger den för omalet vete samtidigt gällande tullsats, skolande nu ifrågavarande tullsats uttryckas i jämnt femtal öre och vid behov avrundas till närmast högre femtal;

att vid införsel till riket under samma tid av mjöl eller gryn av råg eller korn samt vid införsel av malt skall erläggas en tullsats, som med 75 procent överstiger den för omalen råg samtidigt gällande tullsats, skolande nu ifrågakommande tullsats uttryckas i jämnt femtal öre och vid behov avrundas till närmast högre femtal;

att vid införsel till riket under samma tid av till tulltaxans rubrik 149 hänförligt bröd skall erläggas en tullsats, som med 75 procent överstiger den högsta av de båda tullsatser, som samtidigt gälla för vete eller råg eller, därest tull endast utgår för ettdera av dessa sädesslag, med 75 procent överstiger tullsatsen för det av de båda sädesslagen, för vilket tull utgår;

att förenämnda inhemska normalpris för vete skall för den ifrågavarande tiden uträknas av lantbruksstyrelsen i enlighet med de grunder, som äro angivna i nådiga brevet till styrelsen den 6 februari 1920, dock med den ändring att i formeln $0.085 (31 a + 24 b + c) + 4$ siffran 4 utbytes mot siffran 6.64;

att förenämnda inhemska normalpris för råg skall för den ifrågavarande tiden uträknas av lantbruksstyrelsen i enlighet med samma all-

männa grunder, som äro angivna i förenämnda nådiga brev till styrelsen den 6 februari 1920, dock med den ändring att produktionskostnadsformeln för råg skall vara $0.081 (30 a + 21 b + c) + 5.06$;

att ovan omförmälda importpris för vete skall för en period av en månad, räknat från och med den 1 juni 1921, beräknas av kommerskollegium och avse medelpriset å utländskt vete fritt banvagn i svensk importhamn, börande i övrigt vid importprisets beräkande i tillämpliga delar gälla de föreskrifter, som äro angivna i nådiga breven till kollegium den 19 mars och den 23 juni 1920; samt

att ovan omförmälda importpris för råg skall för en period av en månad, räknad från och med den 1 juni 1921, beräknas av kommerskollegium och avse medelpriset å nordamerikansk råg f. o. b. i New-Yorkshamn, med omräkning av dollarpriset i svenskt mynt samt med tillägg av fraktkostnaden till svensk importhamn jämte försäkringskostnaden och lossningskostnaden i svensk importhamn»;

3:o) motionen nr 180 i andra kammaren av herr *Lindman m. fl.*, däri hemstälts,

»dels att riksdagen behagade besluta sådan ändring av nu gällande glidande tullsatsen å vissa slag av spannmål m. m., intagna uti Kungl. Maj:ts förordning nr 567 den 21 augusti 1919,

att vid införsel till riket under tiden 1 juni 1921—31 maj 1922 av vete, råg eller korn skall, där det i enlighet med nedan givna bestämmelser för den tid, då införseln sker, beräknade importpriset understiger det på sätt nedan sägs bestämda inhemska normalpriset för vete, utgå tull; och skall tullen motsvara skillnaden mellan nämnda importpris och normalpris,

att vid införsel till riket under samma tid av mjöl eller gryn av vete, råg eller korn samt vid införsel av malt eller av till tulltaxans rubrik 149 hänförligt bröd skall erläggas en tullsats, som med 75 procent överstiger den för omalet vete samtidigt gällande tullsats, skolande nu ifrågavarande tullsats uttryckas i jämnt femtal öre och vid behov avrundas till närmast högre femtal,

att förenämnda inhemska normalpris för vete skall för ett år i sänder av den ifrågavarande tiden uträknas av lantbruksstyrelsen i enlighet med de grunder, som finnas angivna i den vid statsrådsprotokollet till Kungl. Maj:ts proposition nr 2 den 2 augusti 1919 fogade bilagan nr 1;

att ovan omförmälda importpris skall för varje månad, räknat från den 1 juni 1921, beräknas av kommerskollegium och avse medelpriset å utländskt vete fritt banvagn i svensk importhamn under första hälften av närmast föregående månad,

dels ock att riksdagen ville beträffande jordbrukets övriga varuslag besluta sådana provisoriska tilläggstullar, som med hänsyn till föreliggande omständigheter kunna befinnas nödiga och nyttiga, ävensom att riksdagen ville för sin del besluta, att ifrågavarande provisoriska tilläggstullar skola tillämpas redan under innevarande år från den tidpunkt Kungl. Maj:t bestämmer»; samt

4:o) motionen nr 193 i andra kammaren av herr *Broander m. fl.*, däri hemställts,

»att, så snart riksdagen och Kungl. Maj:t därom fattat beslut, de före suspensionen av spannmålstullarna gällande tullsatserna för vete, råg och korn samt mjöl och gryn därav skola gälla med en förhöjning av 100 procent.»

På förslag av Kungl. Maj:t (proposition nr 2) antog 1919 års urtima riksdag glidande tullsatser för vete, råg och korn, mjöl och gryn därav ävensom malt och vissa slag av bröd.

*Gällande glid-
tullsystem.*

Glidtullarna äro bestämda på det sätt, att de höjas när importpriset faller och sänkas när importpriset stiger. De äro, närmare angivet, avsedda att åstadkomma ett visst skydd för den svenska brödsädsproduktionen, för den händelse marknadspriset genom utländsk konkurrens pressas ned minst en krona för 100 kilogram under ett enligt särskilda regler bestämt grundpris; dock må ifrågavarande tullar icke överstiga den i tulltaxan föreskrivna men suspenderade tullsatsen för vete, råg och korn av 3 kronor 70 öre för 100 kilogram. Med tillhjälp av en av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställd produktionskostnadsformel uträknar lantbruksstyrelsen, enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser, för ett år i sänder det inhemska normalpriset för vete. Härifrån göres med hänsyn till förmodade konjunkturet ett avdrag av fem procent. Det s. k. grundpris, som så erhålles, kommer till användning vid glidtullens beräkning. Importpriset beräknas av kommerskollegium för perioder av tre månader, räknade från och med den 1 juni 1920. Närmare föreskrifter härom hava utfärdats av Kungl. Maj:t. I överensstämmelse med chefens för jordbruksdepartementet uttalande till statsrådsprotokollet vid framläggandet av ovannämnda proposition till 1919 års urtima riksdag sker beräkningen av importpriset för en viss tremånadersperiod med ledning av priser, som varit gällande under en föregående tremånadersperiod, slutande två månader före början av den period, för vilken priset skall tillämpas.

Departements-
chefen.

Till ovannämnda, vid den föreliggande propositionen fogade statsrådsprotokoll har chefen för jordbruksdepartementet meddelat, att enligt av lantbruksstyrelsen verkställda beräkningar grundpriset för tiden 1 juni 1920—31 maj 1921 utgör för vete 37 kronor 56 öre samt att de importpris, som uppgjorts för glidtullsberäkning, belöpt sig för tre-månadersperioden september—november 1920 till 65 kronor 58 öre, för perioden december 1920—februari 1921 till 59 kronor 37 öre samt för tiden mars—maj 1921 till 48 kronor 78 öre, allt för 100 kilogram. Vid det förhållande att enligt fastställda beräkningsgrunder importpriset sålunda visat sig överstiga grundpriset, har Kungl. Maj:t dels genom särskilda kungörelser förklarat, att ifrågavarande tull under tiden 1 juni 1920—28 februari 1921 icke skulle utgå, dels ock genom kungörelse den 11 februari 1921 (nr 48) förklarat, att tillsvidare, intill dess annorledes må förordnas, tullen icke heller skall utgå för tiden 1 mars—31 maj 1921. Glidtullsystemet har sålunda icke trätt i tillämpning.

Beträffande det verkliga marknadspriset å brödsäd har departementschefen under hänvisning till en vid propositionen fogad sammanställning över noteringar å svensk brödspannmål under tiden september 1920—februari 1921, anført följande:

»Av tillgängliga noteringar å svensk spannmål — — — framgår, att marknadspriset å vete understigit nyss nämnda grundpris beträffande vete av 125 skålpund holländsk vikt allt sedan första veckan i december 1920 och beträffande vete av 128 skålpund holländsk vikt — d. v. s. den kvalitet, som plägar kunna anses som den genomsnittliga — från och med årsskiftet 1920—1921. Enligt senaste noteringar (andra veckan av februari månad 1921) hade marknadspriset för dessa kvaliteter vete understigit grundpriset med ej mindre än respektive 7 kronor 86 öre och 6 kronor 91 öre för 100 kilogram. Även rågpriset ligger i marknaden under ovan nämnda grundpris, nämligen, enligt noteringar per andra veckan under februari månad 1921, för råg av 117 skålpund holländsk vikt med 4 kronor 64 öre och för råg av 120 skålpund holländsk vikt (medelkvalitet) med 3 kronor 69 öre för 100 kilogram».

Att glidtullarna icke trätt i kraft har departementschefen be-tecknat såsom ganska oegentligt, då det faktiska marknadspriset å svenskt vete och råg redan nu pressats ned rätt väsentligt under icke endast normalpriset utan även det efter 5 procents avdrag å normalpriset beräknade grundpriset, samtidigt som efterfrågan på svensk vara blivit så ringa, att mängden lantman icke ens till dessa reducerade pris kunde ernå köpare till den utbudna brödsäden. Det förhölle sig därför utan tvivel så, att de träffade anordningarna för glidtullens beräkning visat sig icke vara för sitt avsedda ändamål fullt tjänliga under nu rådande förhållanden med kraftigt och hastigt fallande pris på importvara.

För att avlägsna de sålunda förefintliga bristerna i det gällande glidtullsystemet har Kungl. Maj:t, efter att hava hört lantbruksstyrelsen och kommerskollegium, framlagt det förslag, som innefattas i den föreliggande propositionen. Detsamma avser till en början, att importpriset skall beräknas för kortare perioder, omfattande endast en månad, därvid avsikten är att Kungl. Maj:t skall utfärda bestämmelse därom, att beräkningen skall göras med ledning av uppgifter, avseende en månadsperiod, som slutar omkring 14 dagar före början av den, varunder priset skall gälla. Förslaget avser vidare, att såväl avdraget av 5 procent å det inhemska normalpriset som ock tullsatsens begränsning till 3 kronor 70 öre för 100 kilogram skall bortfalla.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag, i den mån detsamma icke ovan återgivits ävensom motiveringen för detsamma får utskottet hänvisa till propositionen samt det vid densamma fogade protokollsutdraget.

Vad angår innehållet i ovannämnda vid riksdagens början väckta motioner, vilka i sina yrkanden delvis sammanfalla med propositionen, får utskottet hänvisa till motionerna. *Motionerna.*

I fråga om det i motionen nr 182 i första kammaren av herr Heyman väckta förslaget om höjning av tullsatsen för rubriken 79 a, gryn av havre, från nu gällande 3 kronor 50 öre till 6 kronor 50 öre för 100 kilogram får utskottet hänvisa till sistnämnda motion.

Att glidtullsystemet icke motsvarat sitt syfte under de förhållanden, som hittills varit rådande, finner utskottet vara uppenbart. Utskottet har tagit den i motionen nr 193 i andra kammaren av herr Broander m. fl. anvisade utvägen att avhjälpa detta förhållande under övervägande, men har icke funnit tillräckliga skäl föreligga att för närvarande upphäva glidtullsystemet och återgå till fast tullsats, särskilt med hänsyn till de starka växlingar i världsmarknadspriset å brödsäd, som hittills ägt rum och kunna förmodas komma att ännu en tid fortfa- *Utskottets yttrande.*

Utskottet, som således finner, att under förhandenvarande förhållanden glidtullsystemet bör bestå åtminstone för den tidsperiod, som avses i kungl. förordningen den 21 augusti 1919 angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m. (nr 567), har ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

De av Kungl. Maj:t föreslagna, i bilagan B vid propositionen upptagna ändringarna i tulltaxans bestämmelser i fråga om spannmål hava icke givit utskottet anledning till erinran annat än beträffande rubriken

79 b, omfattande gryn och mjöl av råg, vete eller korn. Utskottet har funnit, att under förutsättning att maximibegränsningen, på sätt utskottet förordar, borttages, en tull å gryn och mjöl, som med 75 procent överstiger den för omalet vete samtidigt gällande tullsatsen, vid större differenser mellan normalpris och importpris komme att bereda kvaruindustrien ett alltför högt tullskydd. Med hänsyn härtill har utskottet utarbetat förslag till en annan beräkningsgrund för tullen å gryn och mjöl, och föreslår utskottet, att denna tull må utgöra, utöver ett fast grundbelopp av 1 krona 50 öre, den för omalet vete samtidigt gällande tullsatsen, ökad med 35 procent.

Den av herr Heyman i motionen nr 182 i första kammaren föreslagna förhöjningen av tullsatsen å havregryn synes avse en varaktig ändring i tulltaxan. Vid sådant förhållande vill utskottet rörande detta förslag inskränka sig till att hänvisa till den pågående utredningen inom tull- och traktatkommittén. Även tullen å havregryn utgör givetvis, i samband med övriga jordbrukstullar, föremål för ingående undersökning inom kommittén. Någon åtgärd, som skulle föregripa resultatet av denna undersökning, kan utskottet icke förorda.

I anslutning till vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts i föreliggande proposition nr 81 framställda, ovan under A) återgivna förslag samt med anledning av vissa i motionerna I: 55 av herr Sederholm m. fl. och II: 187 av herr Nilsson i Landeryd m. fl., I: 117 av herr Wohlin m. fl. och II: 183 av herr Ericson i Obergå m. fl. samt II: 180 av herr Lindman m. fl. framställda yrkanden ävensom med avslag å motionen II: 193 av herr Broander m. fl., besluta sådan ändring av de för tiden 1 juni 1920—31 maj 1922 antagna bestämmelser angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m.,

att perioderna för importprisets beräkning skola bestå av en kalendermånad, dock att, vad angår den månad, varunder riksdagens beslut om ändringen delgives Kungl. Maj:t, importpriset må beräknas för del av samma månad,

att vid tullsatsens fastställande avdrag från det inhemska normalpriset icke skall ske,

samt att maximibegränsning av tullsatsen icke skall ifrågakomma;

2) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts i föreliggande proposition nr 81 framställda, ovan under B) omförmälda förslag icke kunnat oförändrat bifallas, samt med avslag å motionen I:182 av herr Heyman, måtte

dels för sin del besluta ytterligare sådan ändring av de för tiden 1 juni 1920—31 maj 1922 antagna bestämmelser angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m.,

att vid införsel till riket under samma tid av mjöl eller gryn av vete, råg eller korn samt vid införsel av malt eller av till tulltaxans rubrik 149 hänförligt bröd skall erläggas en tullsats, som, utöver ett fast grundbelopp av 1 krona 50 öre, utgör den för omalet vete samtidigt gällande tullsatsen ökad med 35 procent, skolande nu ifrågavarande tullsats uttryckas i jämnt femtal öre och vid behov avrundas till närmast högre femtal;

dels ock för sin del fastställa, att tillämpas från och med den dag, ändringarna i bestämmelserna angående glidande tullsatser träda i kraft, till och med den 31 maj 1922, följande

Förslag
till
ändrad lydelse av vissa rubriker i tulltaxan.

		Kvantitet för tull- beräkningen	Tullsats	
			Kronor	ö.
A. <i>Spannmål m. m.</i>				
Spannmål:				
omalen:				
74 a	råg, vete och korn: tull utgår, där vederbörligen fastställt importpris för vete med en krona eller mera för 100 kilogram understiger fastställt inhemskt normalpris för sådan vara, och tullsatsen utgör ett av Konungen för kalendermånad eller del därav angivet belopp, motsvarande halva skillnaden mellan nämnda normalpris och importpris;			
74 b	ärter och bönor, tjänliga till människoföda	100 kg		3 70
75	havre; ävensom vicker, sojabönor samt andra ärter och bönor, ej till nästföregående rubrik hänförliga	—	<i>fria</i>	
76	malt, även krossat: tullsatsen är lika med den för gryn av råg, vete eller korn gällande;			
77	majs	—	<i>fri</i>	
78	andra slag	100 kg		3 70
malen:				
79 a	gryn av havre	100 kg		3 50
79 b	gryn av råg, vete eller korn samt mjöl av råg, vete eller korn: tullsatsen anges i jämnt fental öre av Konungen för kalendermånad eller del därav och utgör, utöver ett fast grundbelopp av 1 krona 50 öre, den för omalet vete samtidigt gällande tullsatsen, ökad med 35 procent;			
79 c	gryn, andra slag; mjöl, andra slag; ävensom mjöl av arrowrot och andra vegetabilier, ej till annan rubrik hänförligt	100 kg		6 50
80	Ris			
149	Bröd, alla slag, ej särskilt nämnt: tullsatsen är lika med den för mjöl av råg, vete eller korn gällande.			

3) att de i punkt 1) omnämnda motionerna — med undantag av sista punkten av den i motionen nr 180 av herr Lindman m. fl. gjorda hemställan — i

den mån desamma icke besvarats genom vad utskottet ovan under 1) eller 2) hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I anledning av vad i motionen II:180 av herr Lindman m. fl. i sista punkten hemställts, avgiver utskottet yttrande i annat sammanhang, vilket utskottet härmed får för riksdagen

4) anmäla.

Stockholm den 8 april 1921.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Reservationer:

A) av herrar *Röing, Gustaf Nilsson och Örne*, som anført:

»När världskriget upphörde, stodo de svenska statsmakterna inför nödvändigheten att avveckla det omfattande ingripande i landets ekonomiska liv, som motiverats av strävandet att skydda konsumenterna mot varubristens följder. Särskilt i fråga om spannmål stötte denna avveckling på stora svårigheter. Staten hade nämligen för att uppmuntra den inhemska produktionen förbundit sig att garantera jordbrukarna ett visst minimipris. Denna förbindelse föranledde införandet av det bekanta monopolet å vete och vetemjöl. Det gällde efter monopolets upphörande att finna vägen till en mjuk återgång till de förut gällande tullarna å spannmål. Då det vid 1919 års urtima riksdag icke var möjligt att förutse, huru prisläget å spannmål skulle komma att ställa sig efter minimiprisgarantiens utgång, men å andra sidan jordbrukarna ansågo sig behöva i förväg ha vissa garantier för att den före världskriget gällande ordinarie tullsatsen vid starkt prisfall å utländsk spannmål skulle träda i funktion, beslöt riksdagen provisoriskt införa det

gällande glidullsystemet. Att detta hade till ändamål att förbereda återgången till den gamla fasta tullsatsen, därest en sådan efter provisoriets utgång år 1922 skulle visa sig påkallad med hänsyn till då rådande förhållanden, framgår bland annat av att för den glidande tullsatsen bestämdes ett högsta belopp, som sammanföll med den före världskriget gällande fasta tullsatsen eller 3 kronor 70 öre per hundra kilogram för malen spannmål.

Glidullsystemet var sålunda avsett att bereda möjlighet att utan häftiga kastningar komma ur den för såväl jordbrukare som konsumenter förhatliga statsregleringen av spannmålsmarknaden, men alls icke att bilda inledningen till en rubbning i vårt tullsystems grundvalar. Hade det år 1919 stått klart, att systemet kunde resultera i en dylik rubbning, skulle det med all säkerhet ha avvisats av riksdagens majoritetspartier.

Kungl. Maj:ts förevarande av utskottets flertal tillstyrkta förslag rörande tullen å omalen spannmål innebär utan gensägelse en betänklig rubbning av de grundläggande principerna i nuvarande tulltaxa. Borttagandet av maximigränsen för glidtullen måste redan därför enligt vår uppfattning bestämt avvisas. Det är uppenbart orimligt, att övriga produktionsgrenar, vilkas läge för närvarande är lika bekymmersamt som jordbrukets, skola löpa risken att till fördel för jordbrukarna belastas med en börda, som hindrar dem att reducera sina produktionskostnader i jämbredd med världsmarknadens krav. Den jämvikt i belastning olika produktionsgrenar emellan, som riksdagen upprepade gånger förklarat sig icke utan föregående noggrann utredning av riktlinjerna för hela vår handelspolitik vilja rubba, skulle med andra ord genom ett bifall till utskottets förslag icke upprätthållas.

Utskottet har emellertid icke stannat vid att tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition. Det har även beträffande tullen å malen spannmål föreslagit en ändring av högst betänklig innebörd i Kungl. Maj:ts proposition. Utskottet har ansett, att en tullsats å mjöl och gryn, som med 75 procent överstiger den för omalet vete samtidigt gällande tullsats, vid större differenser mellan grundpris och importpris kommer att bereda kvarnindustrien ett allt för högt tullskydd. Denna utskottets uppfattning dela vi. Utskottet har emellertid alldeles förbisett, att vid en lägre skillnad än 3 kronor 70 öre mellan nämnda två pris den av utskottet föreslagna regeln för mjöltullens beräkning kommer att giva nämnda industri ett alldeles för högt skydd. Är nämnda skillnad exempelvis 1 krona per hundra kilogram kommer mjöltullen vid bifall till utskottets förslag att utgöra:

1 krona + 35 öre + 1 krona 50 öre = 2 kronor 85 öre eller icke

mindre än 185 procent utöver tullen å omalen spannmål mot av Kungl. Maj:t föreslagna 75 procent. Utskottet har sålunda i det anförda fallet uppnått raka motsatsen till vad utskottet åsyftat med ändringen i Kungl. Maj:ts förslag.

För vår del anse vi, att det nuvarande glidtullsystemet med begränsad maximitull av 3 kronor 70 öre för omalen spannmål bort bestå i princip oförändrat den tid, som ursprungligen bestämdes. Då likväl en övervägande stämning inom riksdagen synes kräva, att gällande bestämmelser i större eller mindre utsträckning förändras, och utsikt dessutom förefinnes att det 1919 bestämda maximum för glidtullen eller 3 kronor 70 öre pr 100 kilogram omalen spannmål och motsvarande för maleu spannmål inom kort kommer att uppnås, synes oss tiden vara inne att utan ytterligare övergångstid sätta tulltaxans ordinarie tullsatser i kraft. Beträffande de animaliska jordbruksprodukterna, för vilka tullarna under kristiden voro suspenderade, har en dylik återgång redan företagits. Genom att bifalla vårt yrkande skulle riksdagen i avvaktan på tull- och traktatkommitténs utredning avlägsna en av de sista kvarlevorna av kristidens omstridda regleringar och för såväl produktion som handel skapa fasta förhållanden, som för bådadera äro högeligen önskvärda.

För den inrikes omsättningen äro så tätta tullförändringar, som kunna bli en följd av bifall till utskottets förslag, högst besvärande, vare sig de gå i den ena eller den andra riktningen. En väntad höjning av glidtullen kommer att giva upphov till livlig spekulation med starkt ökad lagring, en väntad nedsättning till återhållsamhet både från köpmännen och konsumenterna, som ej kan undgå att verka nedpressande på det inhemska spannmålspriset. Av båda dessa fenomen har svenska folket haft så riklig och så avskräckande erfarenhet under de senaste åren, att enbart denna borde motivera återgång till fasta tullsatser, då detta nu kan ske utan större svårigheter.

På grund av vad vi sålunda anført få vi, med avseende å vad utskottet under 1)–3) föreslagit, hemställa,

a) att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts föreliggande proposition nr 81 ävensom å motionerna I: 55 av herr Sederholm m. fl. och II: 187 av herr Nilsson i Landeryd m. fl., I: 117 av herr Wohlin m. fl. och II: 183 av herr Ericson i Obergå m. fl. samt II: 180 av herr Lindman m. fl. — med undantag av sista punkten av den i sistnämnda motion gjorda hemställan — samt med anledning av motionen II: 193 av herr Broander m. fl., för sin del besluta, att från

dag under innevarande år, som Kungl. Maj:t bestämmer, förordningen den 21 augusti 1919 angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål (nr 567) samt kungörelsen den 21 augusti 1919 angående vissa ändringar i förordningen den 9 juni 1911 med tulltaxa för inkommande varor (nr 568) skola upphöra att gälla; samt

b) att herr Heymans motion I: 182 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd»;

B) av herrar *Sandler, Eriksson* i Grängesberg, *Bärg* och *Johansson* i Kullersta, vilka anført:

»Vid riksdagsbehandlingen år 1919 av propositionen om glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m. anförde de socialdemokratiska ledamöterna i första särskilda utskottet följande: 'Vårt ställningstagande till Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär givetvis icke något som helst frångående av vår principiella övertygelse om tullsystemets skadliga verkningar, utan har uteslutande dikterats av de praktiska hänsyn, som den föreliggande situationen nödgat oss att anlägga i vårt arbete på att skydda de breda konsumerande samhällslagren mot risken av ännu tyngre bördor'.

Liknande hänsyn till föreliggande omständigheter bestämma vår ståndpunkt till föreliggande proposition och motioner. Vid deras prövning hava vi ansett det naturligt utgå från att huvudgrunderna för riksdagsbeslutet av år 1919 borde lämnas orubbade under den korta återstående provisorietiden.

Endast i vad angår Kungl. Maj:ts förslag om viss jämkning av tidsperioderna för importprisets beräkning finna vi därför en ändring i gällande bestämmelser kunna lämpligen ifrågasättas. Trots vissa farhågor för icke önskvärda verkningar hava vi icke velat motsätta oss Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Så mycket bestämdare måste vi däremot vända oss emot Kungl. Maj:ts och vissa motionärers förslag *dels* om borttagande av nu stadgade fem procents avdrag från det inhemska produktionspriset vid tullsatsens bestämmande, *dels ock* om upphävande av gällande maximibegränsning av tullsaterna. Ett bifall till dessa förslag skulle uppenbarligen innebära, att de före kriget gällande fasta tullsaterna å 3 kronor 70 öre för omalen och 6 kronor 50 öre för malen spannmål,

allt per 100 kilogram, under den närmaste framtiden komme att kanske mycket väsentligt överskridas. Förslag av sådan innebörd syfta till ett upprivande av 1919 års glidtullsbeslut och äro därigenom ägnade att redan nu framkalla den debatt om själva glidtullsystemet — vars svagheter och olägenheter vi icke vilja bestrida — som eljest bort kunna anstå till nästkommande riksdag.

I anslutning till denna uppfattning hava vi ansett, att utskottet bort hemställa om följande lydelse av punkterna 1) och 2) i utskottets förslag:

1) att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts i föreliggande proposition nr 81 framställda, ovan under *A*) återgivna förslag samt med anledning av vissa i motionerna I:55 av herr Sederholm m. fl. och II:187 av herr Nilsson i Landeryd m. fl., I:117 av herr Wohlin m. fl. och II:183 av herr Ericson i Obergå m. fl. samt II:180 av herr Lindman m. fl. framställda yrkanden ävensom med avslag å motionen II:193 av herr Broander m. fl., besluta sådan ändring av de för tiden 1 juni 1920—31 maj 1922 antagna bestämmelser angående glidande tullsatser för vissa slag av spannmål m. m.,

att perioderna för importprisets beräknande skola bestå av en kalendermånad, dock att, vad angår den månad, varunder riksdagens beslut om ändringen delgives Kungl. Maj:t, importpriset må beräknas för del av samma månad;

2) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts i föreliggande proposition nr 81 framställda, ovan under *B*) omförmälda förslag icke kunnat oförändrat bifallas, måtte fastställa, att tillämpas från och med den dag, ändringarna i bestämmelserna angående glidande tullsatser träda i kraft, till och med den 31 maj 1922, följande

Förslag
till ändrad lydelse av vissa rubriker i tulltaxan.

		Kvantitet för tull- beräkningen	Tullsats	
			Kronor	ö.
A. Spannmål m. m.				
Spannmål:				
omalen:				
74 a	råg, vete och korn: tull utgår, där vederbörligen fastställt importpris för vete med en kröna eller mera för 100 kilogram understiger fastställt inhemskt grundpris för sådan vara och tullsatsen utgör ett av Konungen för kalendermånad eller del därav angivet belopp, motsvarande halva skillnaden mellan nämnda grundpris och importpris; dock att tullen icke må överstiga 3 kronor och 70 öre för 100 kilogram;			
74 b	ärter och bönor, tjänliga till människoföda	100 kg		3 70
75	havre; ävensom vicker, sojabönor samt andra ärter och bönor, ej till nästföregående rubrik hänförliga	—	<i>fria</i>	
76	malt, även krossat: tullsatsen är lika med den för gryn av råg, vete eller korn gällande;			
77	majs	—	<i>fri</i>	
78	andra slag	100 kg		3 70
malen:				
79 a	gryn av havre	100 kg		3 50
79 b	gryn av råg, vete eller korn samt mjöl av råg, vete eller korn: tullsatsen utgör ett av Konungen för kalendermånad eller del därav angivet, i jämnt femtal öre uttryckt belopp, som med 75 procent överstiger den för omalet vete samtidigt gällande tullsats;			
79 c	gryn, andra slag; mjöl, andra slag; ävensom mjöl av arrowrot och andra vegetabilier, ej till annan rubrik hänförligt	100 kg		6 50
80	Ris			
149	Bröd, alla slag, ej särskilt nämnt: tullsatsen är lika med den för mjöl av råg, vete eller korn gällande.			

C) av herr *Rosén*, som instämt i de av herr Sandler m. fl. i ovan under B) införda reservation gjorda yrkanden;

D) av hr *Månsson* i Hageström, som yrkat avslag å Kungl. Maj:ts ifrågakvarande proposition och till stöd för detta yrkande anfört följande:

»Regeringens proposition och utskottsmajoritetens betänkande är ett nytt utslag av den hänsynslöshet mot de fattiga, som växt upp hos de besittande klickarna tiden närmast före kriget, vidare utvecklats sedan dessa klickar funno sig ostraffat kunna meja ner och stympa arbetare i miljoner efter miljoner och vilken hänsynslöshet synes på väg att resa en ytterligare kulm i den reaktion på alla områden, som hållit på att utveckla sig sedan fredsslutet. Denna reaktion har blivit än djärvare sedan den tror sig segla i förlig vind på grund av att arbetarskarorna vid de sista valen uraktlåtit att lägga sin röst i valurnorna, detta på grund av det äckel och den förtvivlan, som gripit dem vid insikten om att de, trots sin massa, äro maktlösa och prisgivna åt det besittande glupande fåtalet, med vilket de icke anse sig kunna tävla i användandet av tarvliga arbetsmetoder.

Regeringens proposition är framdriven särskilt av den skånska storbondesynpunkt, för vilken den, som ej är född arvinge till femtio tunnland åker, endast är ämnet till ett blivande lastdjur, vilket man på grund av detta ämnes talrikhet kan både ha och mista, och som det därför inte är så noga med om det i uppväxtåren får den tillbörliga näring eller ej, som behöves för att av barnet skapa en arbetsför medborgare; framdriven av den synpunkten att jordens goda gåvor icke äro tillkomna för att ge jordens brukare uppehälle, utan för att vara ett spekulationsobjekt i händerna på några stora jordägare, vilka icke betrakta sig som ansvariga förvaltare av nyttigheterna, utan i dem endast se ett medel till att i sitt besittareursinne kunna slå under sig allt mer och mer av andras egendom.

Skyddstullens idé är ett rotskott från den gamla feodala föreställningen, att de hänsynsfullare, de svagare och anständiga medborgargrupperna äro av naturen ämnade att vara trälar och skattskyldiga under de mest hänsynslösa, starka och oanständiga. Särskilt i fråga om våra tiders spannmålstullar är jämförelsen med feodaltidens förhållande slående. Som den tilltagsne feodalherren lockade eller tvingade nejdens enfaldiga och splittrade bebyggare att under förevändning av gemensamt skydd åt honom uppbygga en borg, från vilken han och hans knektar sedan kunde behärska trakten och utsuga dem och deras efter-

kommande genom århundraden, så har den moderna skånska och östgötska feodalbaronen och storbonden förstått att i riksdagen locka och tvinga de enfaldiga och godtrogna att med underhåll från statens sida skapa moderna feodalborgar, från vilka ideliga rovtåg företagas mot såväl arbetarnas och tjänstemännens som en del småbönders knappa existensmedel.

I den här berörda propositionen tar man dock det mest djärva steg fram till utplundring av de fattiga som vi ännu sett. Detta särskilt i och med förslaget att maximibegränsning av glidtullsatsen för råg, vete och korn icke vidare skall ifrågakomma samt att tullen på rågmjöl, vetemjöl och kornmjöl ävensom på gryn av råg, vete eller korn skall med sjuttiofem procent överstiga den tullsats, som samtidigt gäller för vete.

Och i vilken situation befinna sig de fattigare klasserna i landet under det detta förslag framkommer från en regering?

I en hel mansålder ha de varit förklarade skattskyldiga till ett i förhållande till betolkningens helhet löjligt litet antal välsituerade storbönder och till kvarnföretag, som samlat hundraden och åter hundraden miljoner kronor ur folkets fickor. Ständigt predikades då, att detta offer på hundratals miljoner kronor från de fattiga till de rika storbönderna vore en förskottsbetalning för god blivande krigsberedskap, vilken skulle för de betalandes vidkommande komma igen med ränta, om vårt land bleve blockerat under en krigsperiod, då vi skulle få en långt billigare brödföda än t. ex. Danmark och England, vars befolkning vägrade åtaga sig en sådan krigsberedskapsskatt. Så kom kriget och de rika löftena blevo infriade *på så sätt*, att i intet land på jorden var prisstegringen så ögonblicklig och häftig som hos oss. *Så* infriades löftena, att *vi fingo dragas med en brödföda dubbelt så dyr som den danska och engelska*. Och redan under krigets värsta fördyringsperiod, då de arbetande klasserna fingo betala upp till 25 kronor för ett kilo smör och 20 kronor för ett kilo fläsk i den gulaschhandel, som sög åt sig allt vad arbetarklassen kunde förtjäna, och pumpade ut ekonomien i deras hem, sågo de protektionistiska storbönderna med bitterhet i sinnet emot den tid, då freden skulle komma och med den möjligtvis lägre priser på vad deras medmänniskor måste ha för sitt uppehälle. I god tid vidtogos genom glidtullarnas införande sådana försiktighetsåtgärder, att de under dyrtiden försvulna barnen inte allt för fort skulle bli mätta igen. Men världen var till och med mer utarmad än man trodde i det tullivrande storbondelägret, och priserna på spannmålsmarknaden ha hållit sig till och med så höga att storbönderna i vårt land inte haft

glädjen inkassera några extra vinster på grund av själva glidtullsystemet, sådant det fastslogs 1919, utan *de ha måst åtnöjas med enbart de höga pris som gällt på världsmarknaden, dock med tillägg av lossningskostnader, krigsassuranser och de höga fraktsatserna.* Med detta vilja de dock ej låta sig nöja, ty det markerar icke tillräckligt deras privilegierade ställning framför andra medborgargrupper. Därför och för att få ytterligare vinstmöjligheter, är det som de nu lyckats förmå regeringen att framlägga denna måttlösa proposition, enligt vilken, om det vill sig väl, blotta mjöltullen kan komma att uppgå till lika mycket som en säck spannmål förr kostade.

Och detta begär man till förmån för en storbondeklick på sju tusen sex hundra jordägare, som inneha över femtio hektar åker, eller *aderton tusen sex hundra stycken, om man medtar dem som ha över trettio hektar* och överskott i sin brödsädsproduktion. Detta gör man till förmån för *dessa utvalda bland landets trehundraåttioett tusen jordbrukare, av vilka de två hundra sjuttiofem tusen icke ens ha tillräckligt med vete och råg till eget behov på sina torvor.* Detta gör man till fördel för dem, som under kriget skurit guld på den allmänna nöden, och till nackdel för dem, som under krigstiden arbetat och svultit i förhoppning på ljusare tider efter den ohyggliga lektion, som världen fick genomgå. Detta gör man till fördel för de aderton tusen storbönder, vilka till stor del icke personligen arbeta på jordbruket, och man gör det till nackdel för dem som sköta den överväldigande huvudmassan av Sveriges jord. Detta utsagningsförslag vågar man komma fram med *under det att minst sjuttio tusen arbetare gå arbetslösa som en följd av krigets förödelse och utarmning av världen och i en tid då sextio tusen av landets familjeförsörjare ha måst gå med på minst tjugo procents avkortning av sina avlöningar.*